

Kjak

Levi Mørk
formaður í byggi og býarskiparnarnevndini hjá Tórshavnar kommunu

Nú kemur vónandi nýtt »Kampingpláss« Yviri við Strond

Á skrá til komandi fundi í byggi og býarskiparnarnevndini skal støða takast til at fáa til vega nýtt »Kampingpláss« Yviri við Strond og uppsetan av nýggjum bygningum til kampingvirksemi og tænastr til ferðafólk. Verandi kampingpláss varð sett á stovn í 1980-81. Húsini ella skúrarnir eru nú millum 30 og 20 ára gamlir, og hóast gott viðlíkahald eru teir ikki tíðarhóskandi og krevja størri og størri umvælingar. Ikki er sørt at vitjandi úr útlondum viðmerkja, at umstøðurnar eru vánaligar. Tórshavnar kommuna eigur økið og tað liggur frammi, at játta kr. 1,5 mió til

nýggjar bygningar og broyting av rottanga v.m. á kampingplássinum Yviri við Strond. Ætlan er at keypa lidnar pavilliongir. Hetta er harðliga tiltrongt og ikki at gloyma tað fer at pynta uppá tað vøkru nátturu sum er rundan um Yviri við Strond. Tí eri eg sera fegin, at vit nú í byggi og býarskiparnarnevndini fara at taka fyrsta stigið - og vónandi endar tað við, at vit byggja nýtt á sama staðið. Harvið vera karmanir uppaftur betri til ferðandi. Vónandi verður arbeiði sett í verk beinavegin, so umstøðurnar vera betri longu nú til summar til øll tey ferðandi.

Hallur av Rana
Formaður í Ung fyri Miðflokkin

Men so kom flatskatturin....

Nú er sjón fyri søgn, nú rokningin fyri flatskattin liggur í tinginum, at tað eru tey lesandi, tey gomlu og tey sjúku, ið figgja fullu lummarar hjá teimum ríku. Játtanarkarmarnir eru einki minni enn ein vanvirðing av teimum eldru, ið hava lagt lunnar undir land okkara og ein niðurgerð av teim lesandi, ið útbúgva seg at føra landið víðari. Tíverri má ásannast, at við verandi gongd verður heldur talan um eina endurreisn av einum fyrrverandi vælferðarsamfelagi, enn eina víðariføring. Núverandi politiska stýrið førir okkum beint út av eggini. Lyftini vóru mong áðrenn valið, og einki tyktist vera ómøguligt. Men so kom flatskatturin og tann kaldi veruleikin. Lyftini bóru fleiri val-evnir inn á ting, men innkomin skiftu tey ham. Nú skuldi gildið gjaldast. Upp til valið vóru allir flokkar á einum máli um, hvussu týðningarmikið tað er at menna Setrið og lyfta tað upp á altjóða støði. Men so kom flatskatturin. Úrslitið er, at í staðin fyri at menna Fróðskaparsetur Føroya, verður teimum nú álagt

at spara 6,5 mió næstu fimm árin. Ein kúvending frá øllum tí, ið varð lovað. Umstøður teirra lesandi, ið nema sær útbúgving í Føroyum, hava mangan verið frammi í miðlunum. Serliga hevur ávísur tinglimur fyri Fólka-flokkin mangan samanlíknað umstøðurnar hjá lesandi í Føroyum við tær í Danmark. Tí skuldi ein trúð, at viðkomandi tingmaður fór at arbeiða sum úlvur á skóg fyri umstøðum teirra, ið lesa her í Føroyum. Men so kom flatskatturin. Tíðin, ið ein lesandi fær stuðul undir útbúgving, verður stýtt til at fevna um ásetta lestrartíð. Hetta kemur serliga at raka tey lesandi, ið undir lestri gerast upp á vegin, sjúk ella har aðrar umstøður noyða tey at taka ein stegð. Í stuttum gerst skipanin óbrúkilig fyri hesi. Eisini lesandi undir ÚSUN koma at kenna sviðan, tí ætlanin er at stuðulin til lesandi úttan fyri norðurlond verður umlagdur til eitt lán, um tey lesandi ikki koma heim aftur. Hetta kemur væntandi at minka tal teirra, ið fara aðrar staðir at lesa, og harvið missur føroyska samfelagið tað fjølbroytni, ið tey geva samfelagnum við heimkomu.

Somuleiðis vóru umstøðurnar hjá miðnámslesandi eitt nógv umtalað evni, serliga tá dyrgjast skuldi eftir atkvøðum á miðnámskúlum. Men so kom flatskatturin. Úrslitið er nú, at tey 18-19 ára gomlu miðnámskúlalesandi, ið ikki búgva heima, fáa stein oman á byrðu. Lestraríbúðir eru so gott sum ikki til staðar í Føroyum í dag, og kostnaðurin fyri at leiga er høgur. Við núverandi stuðulsupphædd er tað nóg ringt at fáa endarnar at røkka saman. Ætlaða sparingin fer at gera ilt verri. Umstøður teirra veikastu verður mangan tosað um upp til val, og ikki varð øðrvísi hesa ferð. Sjálvandi skulu vit taka okkum av teimum eldru og sjúku í samfelagnum, róptu tey í kór. Men so kom flatskatturin. Fólk muga gera seg klár til eina hugburðsbroyting. Gerst man sjúkur, má man gera seg til reiðar at rinda brúkaragjald. Hetta kemur sjálvsagt at raka tey veikastu í samfelagnum, ið onga skattalætta finga, meinast. Eisini tey eldru, ið hava bygt hetta land, muga nú síggja tær vælferðartænastr, ið teirra ættarlið hevur lagt lunnar

undir, spakuliga verða ryktar undan teimum. Upp undir valið vóru øll góð við tey, men so kom flatskatturin. Pensjónsaldurin skal hækkaast alt fyri eitt við einum ári, tað var greiði boðskapurin frá landsstýrismanninum í figgjarmálum. Keldur vilja vera við, at hetta einans er byrjanin, og at ætlanin hjá landsstýriskvinnuni í almannamálum er, at pensjónsaldurin innan 5 ár skal hækkaast til 70 ár. Ein beistagerð móti einum ættarliði, ið hevur upplivað strævnar tíðir, og sum nú, tá tey loksins hava nátt tann gylta aldurin av 67 árum, sjálvi burdu sloppið at avgjørt, hvat tey ynskja at brúka sína tíð og orku uppá. Hetta er bara ein partur av mongu ætlanunum hjá samgonguni fyri at minka um undirskotið á figgjarlógini. Tað eru fleiri dømir, ið vísast kann á, men tað burdi verið øllum greitt, at tær sparingar, ið nú verða framdar, í veruleikanum eru rokningin fyri flatskattin. Mín áheitan á samgonguna er at vakna og síggja ta vandakós, vit eru á. Og at tey sjálvi gjalda rokningina av flatskattinum, við alt fyri eitt at leggja frá sær og lata onnur sleppa framat.

Sirið Stenberg
Tjóveldi

Nú koma rokningarnar

Tað er ikki altíð gott at fáa rætt. Undir viðgerðini av flat-skattauppskotinum og at for-skatta penjónirnar bleiv fleiri ferðir ført fram, at rokningin fyri hetta fór at koma. Víst bleiv á, at tá ið man soleiðis brúkar peningin hjá komandi ættarliðum, so fóru vit at koma í trupulleikar. Millum annað fóru broytingar í fólkasaman-setingini at viðføra øktar útreiðslur á eldraðkinum. Vit vóru nøkur sum óttaðust at brúkaragjöld komu at vera partur av framtíðar figgingini,

men samgongan afturvíst hesum staðiliga. Men nú er partur av rokningini komin, og hon er onki serlig! Í “Á rættari kós” stendur orðarætt “fyri at tryggja at tænastran skal vera á nóg góðum stigi kann ein móguleiki verða at taka brúkaragjöld fyri tænastr á heilsuøkinum” Um hetta er rætta kós, so sigur tað ikki so lítið um samgonguna, sjálv meti eg hetta vera vandaleið. Sjúka og heilsa eru neyvt tengd at sosialum umstøðum.

Hetta er staðfest í øllum okkara grannalondum, men tíverri er lítil og ongin sosial gransking á hesum øki í Føroyum. Aðra-staðni er staðfest, at tey við lægst inntøkum og við vánaligast livikorum eru mest útsett í mun til sjúku. Serliga eru tað lívsstílsjúkurnar, sum hesin bólkur er raktur av, men eisini sjúkur og slit av arbeiði, tí aloftast hevur hesin bólkur tey líkamliga tyngstu arbeiðini, skiftandi arbeiðstíðir og arbeiðsumstøður sum hava negativ árin á heilsuna.

Tí fara brúkaragjöld fyri heilsutænastr altíð at raka sosialt órættvíst. Fari inniliga at heita á samgonguna um ikki at leggja hesa byrðu omaná hjá teimum, sum dragast við sjúku, tey hava nokk at stríðast við frammanundan. Fyri stuttari tíð síðan er heilsutrygdargjald-ið hækkað umframt at endurgjaldið til heilivág er lækkað. Eisini átøk sum raka serliga lægru inntøkurnar. Lægru inntøkurnar finga onki burtur úr skattalættanum og tað vera allarhelst somu fólkinu sum nú

fara at fáa truplast við at megna ætlaðu broytingina við at seta pensjónsaldurin upp. Frammanunda hava fólk goldið fyri heilsutænastrnar gjøgnum skattin, og øll gjalda til Heilsutrygd. Tey kunnu ikki gjalda einaferð enn. Í handilslívinum er kent, at tað ikki er skilagott at gjalda forút, tí tá kunnu trupulleikar standast av at fáa umbidnu vørna til vega, og handilsmannin á tal. Vónandi verður hetta ikki galdandi í heilsuverkinum.

Í Føroyum hava vit havt tað grundsjónarmið at heilsutænastran er samhaldsføst og røkkur øllum. Hetta er eitt av virðunum okkara samfelag byggir á. At leggja upp til búkaragjöld er at byrja niðurlagingina av vælferðarsamfelagnum. Og hvat verður so tað næsta, at foreldur skulu gjalda fyri at børnini skulu sleppa í skúla? Tá ið fyrstu fetini eru tikin, vera tey næstu skjót eftir, og munandi lættari at gjøgnumføra, tí tá eru princippiini longu brotin.